

Беккиланы
Ислам

Нюор 2

ISSN 0207 - 6543

2009

ТАМЕРЛАН

«Аскерчи боллукьма мен!» –
Деп туралды Тамерлан. –
Элине душман келсе,
«Неди, – деп, – алтын тыйгьан?!»

Имбашында – автомат,
Кьолларында – керохла,
Жигит жашды Тамерлан –
Билмейди жукьдан кьоркьа.

Кюбеси уа, кюбеси! –
Жарашып Тамерланнга!
Магомет, кьарап кёрсе,
Сукьланырыкьды анга...

Тёбени ол жапында
Бугьадыла «душманла»!
Тамерлан гранат атса,
Кьачарыкьдыла ала!..

Магомет а кюледи,
Кьарап кьарындашына.
Ол бу затны биледи,
Ётгенди да башындан.

Кеси, «командир» болуп,
Непча «уруш» этгенди!
Ма бу тёбени кьоруй,
Не «хорламгьа» жетгенди!..

Кьарындашы Тамерлан
Ушайды Магометге –
Ол «аскерчи» болгьанлы,
Сау тийре – «уруш» этген!

Барысы да – деу жашла,
Хорлам алып келликле,
Тобукьлары кьанаса,
«Ачымайды!» – дерикле!

23 Февраль - Ата журтну кьоруулаучуну кюню

Февраль айны алакат байрамы Ата журтну кьоруулаучуну кюнюдү. Багьалы жашчыкьла, биз сизни, сизни аппаларыгьызыны, аталарыгьызыны, кьарындашларыгьызыны да бу алакат байрам бла алгьышлайбыз. Жигитликден, батырлыкьдан, таукелликден да юлюшлю болуп, миллетибизни атын иги бла айтдыргьан уланларыбызгьа тенг болугьуз. Аллах сизге саурукь, насып, узакь ёмюр да берсин!

«Нюр» журналны редакциясы.

КИМ БОЛСУН АЛИЙ?

Алийге жалаңда алты жыл болады. Ол энди школгьа журюш башлагьанды. Кёп бармай, школу да бошар. Ким боллугьун а алыкьа билмейди. Да кьалай билсин? – анга, мынга да кёзю кьарайды сора. Ма тюнсене аны устаз боллугьу келе эди. Далхат а кюлдю да кьойду:

– Кьызымы болгьанса сен?! – деп.

– Жаш устазла уа болмаймыдыла?

– Боладыла. Алай – аз. Ма бир саначы да бизни школда ненчасы барды.

Капитан болса да жарарыкьды. Аманмыды да тенгиз толкьуңлада чайкьалыш баргьан кемедө, ары-бери да аумай, аякь тиреп, бинокль бла узакьлагьа кьарап сюелген? Не кьадар жангы зат кёресе! «Африкадан ашнагьа бир маймулчукь келтирсем,

аз сейир этмез эди!» – деди да Алий, ол затны кёз аллына келтирип, кеси да кюлдю.

Бир-бирде уа Алийни футболист боллугьу келеди. Рональдоча, Торресча. Аны уа амма жаратмайды:

– Бу улду кишиле бир топну кьууун! Неге ушагьан затды бу?! Андаң эсе бир затха жарасала уа?

Телевизорда жыгьышыуну кёрпюзтселе да, бек жарсыйды амма:

– Ай, ананг, ананг сенден алгьа ёллюк! Не ачы кьолунг барды! Бу жарлыны тьоймей, кьарыуунгу бир башха затда сынасанг а! – дейди да турады. Кимге жарсыгьанын а ангыламазса.

Алий биледи амма алай нек айтханын – ол бир да сюймейди ата да, анна да, телевизорну аллында тох-

тап, кычырыш, ахтынып, ачыулашып турсала.

Алий амманы жанына тиймезге кюрешеди. Ол, амма, кьарт болгъанлыкъгъа, Алийни кимден да иги ангылайды. Башхаладан букьдуруп, аз кере мороженный апатмагъанды! Ансы апасы уа:

– Тамагъы аурурукьду! Мороже-

ный жарамайды! Сууукъ суу жарамайды!.. – деп.

Гитче заманында уа, жапчыкь, аны эсине тюшюрсе, кеси кесине алай кюледди, Алийни мороженный сатыучу боллугьу келе эди неда Дед Мороз – Кьар аппа. Энди уа угъай. Энди ол эсли болгъанды – школгъа барады сора!

Аппасы айтханча болса уа, Алий генерал боллукьду. Ол генерал болса, бир жерде да уруш боллукь тийюлдю. Нек десенг, Алий бек жарашыулу, акьыллы да жашчыкьды. Аллай генералла кеп болсала уа, мамырлыкь хорларыгъына не сёз.

Улакъланы Хадис

ЁХТЕМ КЪАРАЙДЫ

Жети жылдан сегизге
Ётген чагъы Камалны.
Жарыкъжюрек, аламат
Жашчыкъды ол, зауаллы.

Болушады, терк жетип,
Къарыусузгъа, къартха да.
Ингилизни, Алжирни
Терк табады картада.

Назмула да жазады,
Жырлап, тынгылатады.
«Жазыучу боллукъма!» - деп,
Айгъа аркъан атады.

Джсангоразланы Лиза

«Аппа бешик иштейди,
Бауда тайчыкъ кишнейди,
Къозучукъ да талада
Сюеледи, макъыра...

Къозучукъ да, бешик да,
Къаракёз тайчыкъ иш да
Барысы да Муратны!
Ол тышле кёре жатсын!

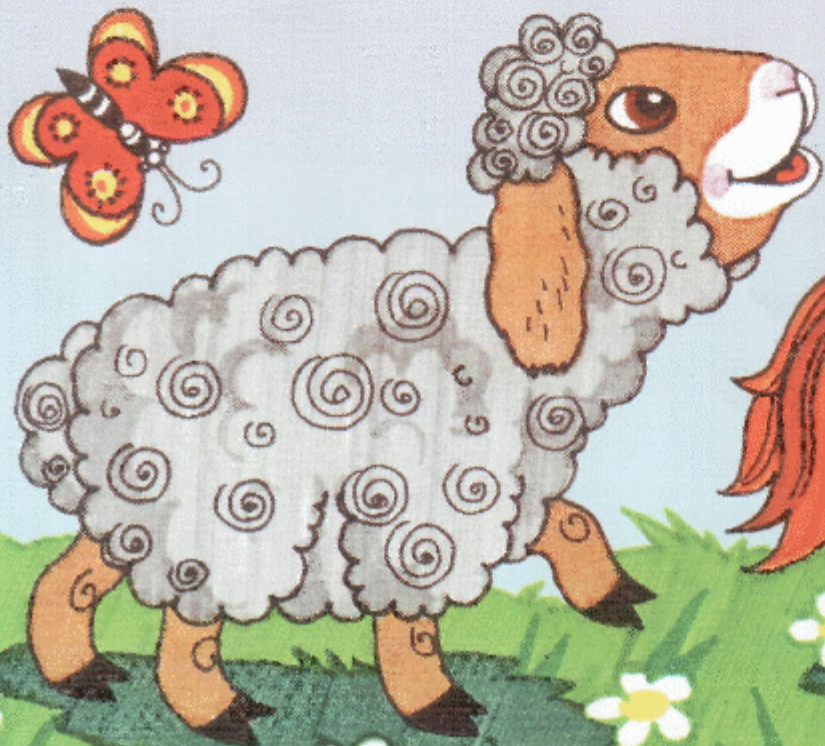
Бёлляй-бёлляй, бёлсейим,
Къууанчынгы кёрейим...» -
Деп жырлайды да амма,
Тынгылайма мен анга.

Ёшкелеп къаллыкъ сунуп,
Тура болурсуз къоркъуц, -
Аллай къыз тойюлме мен.
Аны билмеймисе сен?

Къарындашымды Мурат,
Анга сен да алгъыш айт!
Сау дуняны анга
Этерге сюйдюм саугъа.

Анга саулукъ тилейме,
Уллу насып излейме!
Къарындашым Муратны
Алай татлыды аты!

СЮЕРИКМЕ ЖАНЫМДАН

«ЖИПНИ – УЗУНУ, СЁЗНЮ – КЪЫСХАСЫ»

Таусо бла Бийнёгер, ныгышда олтуруп, ушакъ эте болгъандыла. Бир заманда Таусону туудугъу Аллахберди алайгъа келип къалады. Жашчыкъ, акъсакъалла бла саламлашып, къатларына олтурады. Ол, алагъа кезиу-кезиу къарай кетип, ушакъгъа къошудуп къалады. Къартланы ауузларына чаба да, сёзлерин бёле башлайды. Туудугъуна терс къарап: «Болду, сёлешме, тохта», – дегени кёзиу-къашы бла ангълатыргъа къорешеди Таусо аппа.

Алай жашчыгъ а, сёз тапжёнгер ойнагъанча, тохтай билмейди. Таусо, туудугъун тохтаталмагъанда, кеси ёрге туруп, нёгерине:

– Бийнёгер, сен кёп болмай келгенсе, бираз мычырыкъ болурса. Къой, мен кете барайым, юйде ишим башымы басып турады, – деп, ол сылтау бла юйю таба тебиреди. Жашчыкъ да аны бла тебиреди.

– Балачыкъ, – деди туудугъуна Таусо, юйге бара, – абаданла сёлеше туруп, аланы сёзлерин бёлюрге жарамайды, айыпды. Бийнёгер не атхан болур санга?

– Аппа, не этгенме мен? – деп сейирсинди жашчыкъ.

– Сен бизни ауузубузгъа чабып тургъанса, сёлеширге къоймай. Мени атам, аппам да намысха, сыйгъа бек сакъ болгъандыла. Намыс эте билген – ол насыпды, балам. Дагъыда «Жипни – узуну, сёзню къысхасы игиди», – дейдиле, аны унутма.

Анттоланы Магомед.

ЁЛМЕЗЛАНЫ МУРАДИН

ОГЪУРЛУ ЭМЕГЕННИ ЖЫРЧЫГЪЫ

Бизни шахарда
Юч башлы эмегенми жашайды?
Асыры уллудан
Ол къая турукъгъамы ушайды?

Хау, уллуду ол, тауча,
Хау, бийикди, къаяча.
Беш къатлы юйлени
Башлары бла къыйналмай атлайды,
Къарачы!

Огъурлу эмегенди,
Чомарт, хатерли эмегенди,
Аны кёрюрге Парижден

Берлинден,
Нью-Йоркдан,
Стамбулдан да келедиле энди.

Бек сюелле аны
Шахарда уллула,
Гитчеле да.
Хар эрттен сайын ол
Чыккыр бла бир
Мыстындау ичеди.

Ичеди эрттен сайын ол
Мыстындау да, сют да, айран да.
Ол алай къарыулу да,
Алай мазаллы да анданды.

Сют сатыучу мешина
Шахар майданга келиучюдо,
Сют алыргъа
Эмеген да сюелиучюдо.

Эмеген кишини жаны да, тини да
Сютдю,
Айранды,
Къаймакъды.
Анга не уллу чыккыр да –
Оймакъды.

Сютден,
Айрадан да тоюп,
Деу бютюнда жарыкъ ышарады,
Гишжичикча ариу къызчыгъын
Школгъа ашырады.

Бош турмайды ол,
Болушлукъ керекге
Мычымай жетеди,
Жангы ишлене
Тургъан юйлеге кранлыкъ да этеди.

Эриксе, харфлыгъын да алып,
Кеси да школгъа барыучуду,
Классха сыйынмайды да,
Спортзалда олтуруучуду.

Дерседен сора ол
Сабийчиклени булутха миндиреди,
Сора, сел юфгюрюп,
Булутну акъжелтен кемелей жюздюреди.

Чочайланы Ахматчыкъ,
Болса да элли жапгчыкъ,
Ара шахаргъа барып,
«Къулдукъчуланы» танып,
Ушакъ эте турады, –
Ашпасы не сунады?!

ОЙМАКЪЧЫКЪ

Тюлкючюк бла мамурашчыкь, бёрю кючюкню да биргелерине алып, мароко жыяргъа тсбирегендиле Ала, жолда бара тургъанлай, оймакъчыкь тапхандыла. Бек биринчи аны бёрю кючюк эслегенди, сермес жерден а тюлкючюк алгъанды.

– Не затчыкьды бу? – деп, сейир этгенди ол. Тёгерек бура кетип, оймакъчыкьгъа бурунун сугъуп да кёргенди, болалмагъанды.

Мамураш, кёзюне жууукь тутуп къарагъанды да:

– Бу темир затчыкь мени аякь машинаданмы тюшген болур? – деп, иги кесек сагъыш этгенди.

Бёрю кючюг а, айыучукьну аякь машинасын тилеп, анда учаргъа не бек ёч болса да, бу темирчикни бир башха багъалы зат сунуп:

– Келигиз, бу темирчикни не зат эсе да, таматалагъа кёргюзтейик, – дегенди.

Барысы да ыразы болгъандыла да, артха къайтхандыла.

Мамурашчыгъы артха къайтып келгенин кёрюп, бек биринчи быланы алларына аны анасы чапханды:

– Неск къайтып келесиз? Уучу затмы кьоркьютханды? – деп соргъанды ол.

– Угъай. Биз жолда бир зат тапханбыз да, аны кёргюзтюрге къайтханбыз, – дегенди баласы.

– Бир гитче челекчикге ушайды, алай, не билейим, неге жарай болур, – дегенди ана айыу, темирчикни тынгылы тинтгенден сора. – Кёз дарман къуярыкь туююл эсенг бери. Башхалагъа да бир кёргюзтчиююз.

Бёрю кючюкню анасы да билалмагъанды бу темирчик не болгъанын. Тюлкючюкню анасы уа арсар эди:

– Мен сагъыш этгенден, бу затчыкь алтын, кюмюш да туююлдю. Алай керекли зат а болур. Барчыгъыз, кирпиге бир соругъуз. Ол билмеген не барды!

Кертиси бла да алай эди – кирпичи окъумагъан газет, китап, журнал жокь эди дуняда. Анга къагъыт жазмагъан да жокь, ол къагъыт жазмагъан да жокь. Почтальон кьаргъа жангыз анга жюрюгенча, алай эди. Ауур машогун кётюралмай, бир анда бутакьда, бир мында бутакьда, къалайда тап тюшсе, анда солуй, ма алай айланыучу эди агъачда.

Кирпи, боюунда тагъылып тургъан кёзлюклерин иги кесек заманны излеп тапхандап сора, бу темир челекчикни, бу гитче челекчикни тинтип, кюлген да этип:

– Да бу уа жез оймакчыкыды да! – дегенди. – Эринмегиз да, муну элтип, кийим тигиучю кьузгьунга беригиз, ол ыразы болур.

Кийим тигиучю кьузгьун, оймакчыкыны кьргенде, бек кьууанганды:

– Мен муну тас этгенди, бармакларымы тешгенме, – дегенди ол, – уллу байлык тьойюл эсе да, тигиучюге уа бек керекли затды. Бу оймакыны мени атамы атасы Стамбул базарына учханда, анда табып, мени кьууандырама деп, юч будай хуржун берип, алай сатып алып келген эди. Аны кьзюнден тутуп тура эдим. Алай, бу туудукчукыла жетгенли, бир затны жеринде кьоймайдыла. Не билейим, кьайсыны хылиси жетди... – кьузгьунну кьууанганы жарсыгьанын оза, ыразылыгьын билдире, – энди мен сизге бирер зат тигерге угьай демем, – деп да кьошханды.

– Манга – жыйрыкчыкы. Кьызыл жыйрыкчыкы! – деп кьууанганды тюлкючюк. – Мен тапханым ючюн, бирипчи! Ма былай жылтыраугьу да озуп!

– Манга уа кьк кьенчекчик неда кьлек, – дегенди бьрюкючюк. Ол бир кесек уялчакы эди да, кьууанганын да артык кьргюзтмеди.

– Манга уа – узун ысхарла кьлек, кьыш, жукьлагьанда, сууук болмазча, – дегенди Мамураш да.

Кьузгьун эринмегенди. Эринчек кьалай болсун, емюрден бери танг атмай кьобады, жатхан а хар ким эки жукьудан кьайтхандан сора этеди. Ол терк окьуна тигиучю машинкасын кьурап, бу саналгьан затланы барын да тикгенди. Тюлкючюкге – жыйрыкчыкы, мамурашха – узун ысхарла кьлек, бьрюкюкге уа кьенчек да, кьлек да. Ма алай!

КОММОДОВ Геннадий

КЕРТМЕЛЕ

– Аппа, санга элде «Тешикдеги» деп нек айтадыла?

Аппа бизге кюлюп къарады. Ахмат бла мен а, аны туудукълары, «айт, айт» деп, бютюн бек къысдыкъ.

– Мен бек эрттеден жашайма, – деп башлады аппа. – Манга, кѣп кълмай, тѣрт жыйырма жыл болады. Кѣп жашагъан кѣпню да кѣреди. Ма бусагъатда сиз соргъан соруу да мени узакъ сабийлигимде болгъан бир сейир иш бла байламлыды.

– Бизни бек уллу терек бахчабыз болуучу эди. Бусагъатдан да уллу. Къоншуланыхъы да гитче туюл эди. Алай аланы бир кертме тереклери бар эди да, аллай терек саулай элде да жокъ эди. Бизни кертмелерибиз кѣклей, кълатлай турсала, аныхъыла уа, кълызгълдым-сарыла болуп, бишип, аууз сууларыбызны келтире эдиле. Бир кюн, аладан ашарыгъым келип, адыргыгъа кълалдым. Кертмеле бишселе, къоншуларыбыз бизни да сыйлаучу эдиле, алай ол кюн а, нек эсе да, аллай кълйгъллары кѣрюнмей эди. Тѣзюмюм тауусулуп: «Тейри, бу ишден туюлдю, бир мадар этерге керекме ансы», – деп, кертме ашаргъа таукел болдум. Сагъыш эте турлугъу уа жокъ. Биринчиден, кертме бахча кълйырындады, экинчиден, анга жетгинчи кълалын нартюх ѳседи. Мени ким кѣрлюкдю?..

Ингир болгъунчу сакълал, къоншуланы бахчаларына туюлдум да, терекге ѳрледим. Кертмеле уа кертмелемидиле –

уллула, кълызгълдым-сарыла, кълпсанг, ма бир татлыла, суулары бетинге, бурунуга чачыла, бармакъ орталарынг бла саркъа. Бирин юздюм да, кълабып кѣрдюм. Аламат! Сора, бирини ызындан бирин юзюп, кѣлегиме жыйып башладым. Алайлай нартюх ичинден шыхырт таушла чыкъдыла. «Ит эсе уа?..» – деп кесими жапсаргълынчы, нартюхле ичинден Фаризат чыкъды. «Кълачыу!» Алай кечди. Кѣрюп кълояды деп асыры кълоркъгъандан, терекни ѳзегине жабышдым. «Ингир ала бу не айланады?» – деп, Фаризатха ичимден кълызама. Ол а, бир узун таякъ алып, кертмеле кълагъларгъла киришди. Теркирек кетсе эди деп, мен да кѣлегиме жыйгълан кертмелерими энишге ашырып, шум болама. Фаризат, ал ботасын кертмеледен толтуруп, артха айланды.

Ол кѣзден ташайгъланлай, мени да жаным жерине келди. «Сен жыйдынг, энди

мени кезиуюмдю», – деп, кертмелени бек уллуларын, бек бишгенлерин сайлап, келегими жангыдан толтурдум.

Терек бек къарт терек эди. Аны да унутуп, жыйгъан кертмелерим да ауурлукъ этип, эне келгенимлей, аягъым тобугъума дери аны чурасына тюшдю да кетди. Базыгыракъ бутакъдан тутуп, аягъымы тартып кёрдюм – бир да аяма! Чыгъаралмайма. Къапханнга тюшгенча болдум да къалдым. Энди уа не этсин адам?

Къарангы да болгъанды, аягъым, кёбюп, къыйнап башлады. Кесим да сезмей, къычырыкъ этген болур эдим, бир кесекден нартюх бахчагъа «жан кирди». Анам, бирсиледен алгъаракъ эшитген болур эди, ол, жетип:

– Нек миннгенсе биреуню терегине, тюш бери, – деп, хыны сёлешди.

– Тюшалмайма сора уа...

– Нек тюшалмайса?

– Аягъым тешике кетгенди, чыгъаралмайма, – деп, жиляп къалдым.

Анам, кеси аллына жукъ эталмазлыгъын ангылап, атамы чакъырды. Къоншуларыбыз да жыйылдыла. Бири акъылына бири бюсюремей, мени терекден къалай тюшюрюрге боллугъун сюзедиле. Женгиликереклери, терекге ёрлеп, аягъымы тартып да кёредиле. Алай бутум иги кёпчюген болур эди, чурадан чыкъмайды. Барын да Фаризатны оноуу озду:

– Аягъыны юсю бла тешике барыр-

ча, чеплеу жау къуяргъа керекди, – деди ол.

Кертиси бла да Фаризат айтханча болду. Чеплеу жау къуюп, аягъымы чурадан кючден чыгъардыла.

Аягъыма тийип-тийип кёрген болмаса, манга киши урушмады. Андан аман болмагъаныма къууана, башымдан, жаягъымдан сылай эдиле.

Танг атханлай, мени хапарым элге жайылды.

– Кертмеле жау бла татылуракъмы эдиле, Мухаммет? – деп, жашла чам ото башладыла. – Чурада аз жылы туююп эди, ы-ы? Энди сен Мухаммет туююлсе – Тешикдегисе, ха-ха-ха! – деп, къозурдан къалмайдыла. Атымы айтмай, «Тешикдеги» дей кетип, Мухаммет, жаланда школ журналда бла паспортумда болмаса, сагъынылгъан да этмей къалды.

Андан бери кёп заман озгъанды, нёгерлерими да асламысы, жаннетли болсунла, ауушхандыла, алай ала атагъан чам атым а, кёресиз, бюгюн да юсюмден кетмейди.

Ол кертме деген затны уа андан бери ашаргъа угъай эсенг, къарап кёрюрге да суймейме, Оллахий деп айтама. Сиз а, балаларым, терекге минсегиз, аны чурасына тюшмезге сакъ бола туругъуз.

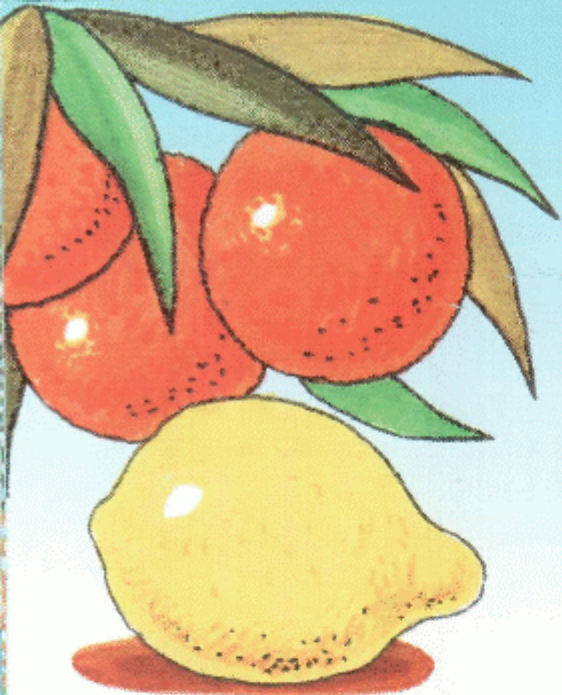
Ботталаны Рита кёчюргенди.

*Саубарланы Артурну
Умутлары бийикди.
Ма, кесинлей олтуруп,
Ол сагъышха кирипди.*

*Мен Саубарланы Рустамма,
Машиналагъа устама –
Ма, кёремисиз, минип,
Кёнденненге жол билшип,
Жел этдирип барама...
Ойнагъаннга санама!*

Төппеланы Алим

СИЗ БИЛЕМИСИЗ?

Теннис оюну юсюнден жазгъан журналистле, эришуге тебиреселе, ойнагъанланы саугъаларгъа хар бири да кегетле хазырлайдыла – бир апельсин бла бир лимон. Аланы уа кимге бередиле десенг, бирин – лимонну – огъурсуз, адепсиз, кылыкъсыз оюнчугъа. Апельсинни уа – бу оюнда бек жарашыулу теннисистге.

Апельсинле кеп жыйгъан бек кыуана болур, лимонла кеп тюшген а кесин къалай жюрютюрге керек болгъаныны юсюнден сагъыш этерчады.

АСБАТЫР БЛА АБИДАТ

Дастан

2. Асбатыр къошда Борабайны баянын эшитеди

Арадан бир жыл озду,
Асбатыр таукел болду
Барын кызыны керюрге,
Ким болгъанын билирге.

Кюбе кийип, къуралып,
Саут-сабасын тагып,
Минеди ол Акъжалгъа,
Таукел чыгъады жолгъа.

Этеди талаладан,
Ауушладан, тауладан.
Сурай узакъ жерлени –
Тауда арс элени.

Жетинчи кюн ингирде
Жел къакыгъан бийик жерде
Жетеди малчы къошха,
Тохтайды жол къонушха.

«Саукел», «Саубол» болдула,
Саулукъ, тынчлыкъ сордула.
Къош къонакылыкъ этдиле,
Хапаргъа да жетдиле.

Асбатыр терк айтады –
Жапланы сагъайтады –
Узакъ жерден келгенин,
Бир кызыны излегенин.

– «Тау арасы ёзенде,
Юч жол къошулгъан жерде,
Жапайд ол кызы, ёхтемди,
Кеф этеди кергенни...» –

Къонакъдан эпитип аны,
Кергончо суйюп, танып,
Табаргъа бек къастланып,
Чыкъдым жолгъа атланып... –

Къошда шошлукъ, от жаныу,
Мудахлыкъ, дагы жарсыу.
Къош тамата аз мычып,
Сёзюне сала асыу,

Тау арасы ёзенде,
Юч жол къошулгъан жерде,
Болгъан ишни айтады,
Батырны сагъайтады:

– Сенича, излеп келгенле,
Кёрмегенлей суйгенле,
Алмай кьоймам дегенле, –
Бары – айтылган эрле –

Бий улан да аз туюл,
Таныгъандыла юйюн.
Алай Айбат бирине
Сёз бермеди, териле.

Къарындашы Батокъа –
Аны ючюн жанган отха
Кирирге да арсарсыз –
Жашай эди къатында.

Алай бир кюн узакъдан,
Ычхынганча тузакъдан,
Келди биреу – зор атлы,
Къарт эмеген сыфатлы.

Мыйыкълары тенгли бир
Чокайында чач къултам.
Бир айыусырт, къоянкёз,
Быдыры да – он тутам.

Къалагъа уруп кирди,
Айбатны къарап кёрдю,
Ийилип, салам берди:
– Къулунгма, келсенг, – деди.

Атым, – деди, – Борабай,
Жокъ таулада менден бай!
Келсенг, санга салыр аш
Жетмиш жети къарауаш.

Жетмиш жети этекчинг,
Жетмиш жети жетекчинг.
Жети къатлы къалада
Жашарса сен бек эркин.

Айбат а – толган айлай,
Кёзлери кюле-ойнай,
Бетицен нюр тегюле,
Сабырлыгъы кёрюне;

Субай санлы, узунчач,
Ала кёзлю, къаракъаш.
Жеринден шош турады,
Ич халын букъдурады:

– Ким суймез бу хатырны,
Сени кибик, батырны.
Алай а мен этмейме
Эрге барыр акъылны. –

Кюллигю келип, къызып,
Турса да ол, хан къызы!
Адепли, ариу халлы,
Айтды бармазлыкъ сырын.

– Менден иги къызла кёп,
Излесенг – табарса, – деп,
Баш ийди, кери чыкъды,
Кёргозтоп ариу адет.

Борабай, жер тепдире,
Чамланады, кериле;
Эки кёзю – къып-къызыл,
Къабан кёзю тенгиле.

Мыйыкълары чырмаша,
Къултам чачы къалтырай,
Кенг салып топал бутларын,
Айтады къызгъа былай:

– Кесинг суйюп келмесенг,
Зор бла да алырма.
Элинги сюрдюн этип,
Къул жасакъла салырма! –

Алай айгып, Борабай,
Къаяланы ойганлай,
Суху чыгып кетеди,
Чоире болуп этеги.

Андан арысы «Нюрню» келир
китапларында айтыллыкъды.

КЕСИНГ ДА БИЛ, БАШХАЛАГЪА ДА АЙТ

ТАНЫМАГЪАН АДАМЫНГА ИЛЕШМЕ

Даутланы Эльмира,
Къарачай ш.

Сен эшикде айланган заманда – жумушка бара туруп, школдан келе туруп, ойнай туруп, кеп тюрлю абадан адамланы кёрюрге боллукъса. Ала, сени къатынга келип, ариу айтып, атангы, анангы соруп, аланы иги танийма деп, сени терилтирге боллукъдула. Сени ананг жибергенди мени, школдан алып кел деп дегенни айтып, чакъырырга да болур. Алай, келгенни танымай эсенг, сен аны кесинге илешдирме, биргесине бир да атлама. Жангыз эсенг, къач да кет, негерлеринг бар эсе-ле уа, аланы да чакъыр да, ол адамдан теркирек уза-йыргъа кюреш.

Абадан адамланы арасында аманлыкъчыла тюбей-диле. Иги адам сени бир заманда да бир жары ажаш-дырырга, терилтирге кюреширик туююлдо.

КЕЛИГИЗ, БИР КЮЛЕЙИК

Ахмат юйюне бир чулгъам алып кирди. Сабийлери Азамат, Сафият. Ачемез, Солтан аллына чапдыла:

– Ата, не алып келесе? – деп, биринчи Сафият сорду. Къызла, не десенг да, быллай иште бир да чыдам-сыздыла.

Ахмат, кюлдо да, чулгъамны стол юсюне сала:

– Мында болгъан зат жалаңда апагъызгъа тыпгылап, аны бла даулаша турмай, терк окъуна айтханын этгенге тийишлиди! – дегенни айтып, не дерик болурла дегенча, сабийлерине сорууду къарады.

Сабийле, бир бирге къарап, мудах болдула. Азамат, аны ызындан Ачемез бла Солтан да ич юйге тебире-диле.

Атасы жукъ да соргъунчу:

– Сора, ата, бу сен келтирген зат жалаңда санга тийишлиди, – деди чулгъамгъа мудах къарап тургъан Сафият.

И	Й	Н	Е	К
Г	А	К	К	Ы
И	Л	Г	И	К
Л	О	К	У	М
И	Й	Н	А	К
К	Е	Г	Е	Т

И	Л	Х	А	М
Г	Е	Б	Е	Н
И	С	Л	А	М
Л	Я	Ч	И	Н
И	Н	Д	У	С
К	Е	Л	Е	К
Н	А	Н	Ы	К
И	М	Б	А	Ш

Т	А	М	Ы	Т
У	Р	Г	У	Ч
У	Р	Ч	У	К
Д	А	Р	И	Й
У	Ш	К	О	К
Р	О	Я	Л	Ь
А	Й	Б	А	Т
Д	У	Г	У	М
Ы	З	Л	Ы	К

«Нюр» журналны муну аллында чакъгъан номеринде басмаланган сёзберни жууаплары:

СѢЗБЕР

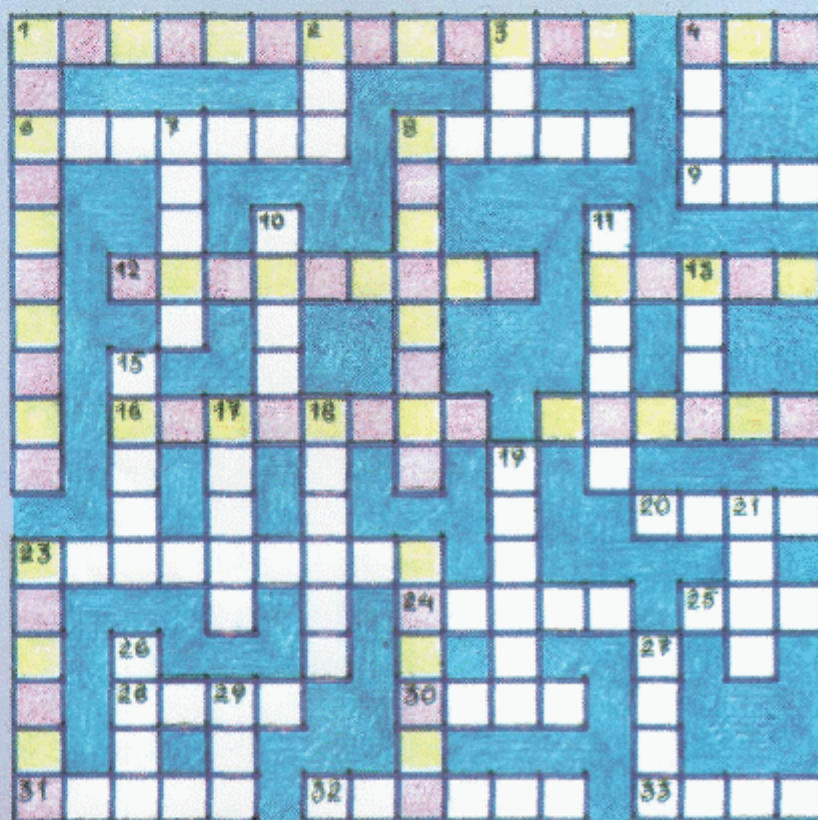
Башындан эшиге:

Солдан онгга:

1. Малкъарны батыр лётчиги. 6. Аны бла самолётдан да секиредиле. 8. Жукъдан къоркъа билмеген. 9. Ишин иги этген. 12. Таулу генерал, танк аскерни таматасы, бызынгычы. 16. Хасаниячы генерал, аны атын школ да жюриотеди. 20. Хораз. 23. Грамматиканы бир бѣшомю. 24. Саугъа. Къазауатда, урунууда да этилген жигитликле ючюн бериледи. 25. Мияла сауут, бусагъатда аны пласетмасдан да этедиле. 28. Оюн, анда гитче бѣчкечиклени хайырланадыла. 30. Уруш техника. 31. Ол болмагъан жерде насып болмайды дейдиле. 32. Жип. 33. Эрттегили уруш сауут.

1. Белгили малкъар генерал, бусагъатда да бизни республикада ишлейди. 2. Ол темирни ашайды. 3. Аскерчини сѣзю. Аскерге баргъан аны этмей болмайды. 4. Аллай тишле Сабийге артдаракъ чыгъадыла. 5. Кийик. 7. Копвертге жазылады. 8. Ич ишлени министри болуп тургъан малкъар генерал, акъсуучу. 10. Жыр театр. 11. Ол дуния. 13. Ол сууда жоюзди. 14. Хорлам келтирген ай. 15. Барындан да алгъа баргъан. 17. Багъалы ташланы аны бла ѳнчелсейдиле. 18. Къумач. 19. Тамата адам. 21. Тѳре. 22. Эркинлик. 26. Дуния. 27. Къарангы бет алыу. 29. Къайда болгъаны табылмагъан зат.

Сабийле, бу сѣзберни жууапларын билсегиз, белгиленген чалдишледе Малкъарны жигит улауларыны атларын окъуяллыкъсыз.

ШАНЫШАҢЫКЪ: Биз Саубарладанбыз.

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ
ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА
КУЛЬТУРЫ И
ИНФОРМАЦИОННЫХ
КОММУНИКАЦИЙ,
СОЮЗА ПИСАТЕЛЕЙ КБР

Выходит
с января 1982 года

На балкарском языке

Главный редактор
С.Муеукаева

Редколлегия:
А. Теппеев (отв. сек.)
Л. Джангуразова
М. Ольмесов
Л. Согтаева
М. Табакоев
Р. Шаваева

Худож. редактор
Л. Пароева

Подписано в печать
12.01.09.

Формат 60 х 90 1/8

Бумага мелованная

Гарнитура литературная
журнальная рубленая

Печать офсетная

Усл. кр.-отг. 8

Усл. печ. л. 2,

Уч.-изд. л. 2,7

Тираж 1100

Заказ № 10

Индекс 73908

Рег. № П-0064

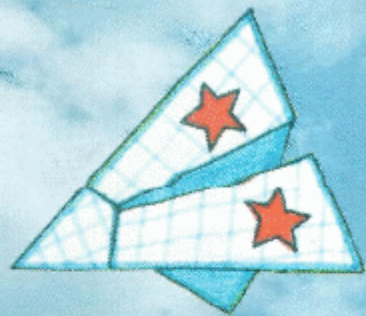
В розницу – цена свободная

Адрес редакции:
360000, г. Нальчик,
ул. Головки, 6.
Тел.: 42-37-27;
42-14-19.

Отпечатано на
ГП КБР «Республиканский
Полиграфкомбинат
им. Революции 1905 года»
Нальчик, пр. Ленина, 33.

Мен Валерама.

Мен а Алимме.